

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALECTEN

UNIVERSITEIT GENT

Vakgroep Nederlandse Taalkunde

Vragenlijst 89 S

DECEMBER 1998

Blandijnberg 2

9000 Gent

(tel : 09/264.40.79 of 264.40.81)

LOSSE DELEN van een

HOUTEN VISSERVAARTUIG

Dialect van :(stad, dorp, gehucht, wijk),

.....(gemeente).(prov.)

GESPROKEN DOOR :

Naam :

Geboorteplaats :

Geboortejaar :

Waar opgegroeid :

(vroeger) beroep :

In welke gemeente werd beroep uitgeoefend :

Dialect van moeder :

Dialect van vader :

Dialect van echtgeno(o)t(e) :

Ik ben naar school geweest tot jaar

Datum van invullen van vragenlijst :

Adres en telefoonnummer :

.....

.....

OPGETEKEND DOOR :

Naam :

Geboorteplaats :

Geboortejaar :

Dialect :

(vroeger) beroep :

Ik ben naar school geweest tot jaar.

Hoogste diploma :

Adres en telefoonnummer :

.....

.....

Beste medewerker/ster,

Deze vragenlijst moet dienen voor een dialectwoordenboek.

Wilt u er dus zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialect gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialectuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanduiding, hoe onvolmaakt ook, is welkom.

Vul ook de eerste bladzijde (met naam, geboorteplaats enz.) zo nauwkeurig mogelijk in. Mogen we u vragen de vragenlijst in te vullen voor slechts één plaats en niet voor een hele streek? Na 'dialect van : ...' hoort de naam te staan van één bepaalde plaats van voor de gemeentefusies, niet de naam van een streek.

Bij voorbaat hartelijk dank.

DE NAVIGATIE-INSTRUMENTEN

1. De plaats op het vaartuig waar de navigatie-instrumenten zich bevinden ?
B.v. in de zin : De kapitein staat in/op de

2. Het instrument om de diepte van het water te peilen en de bodemgesteldheid van de zee te onderzoeken (zie ill.) ?

3. Een dergelijk instrument waarvan het lood 4,5 kg weegt en dat dicht bij de kust wordt gebruikt ?

4. Een dergelijk instrument waarvan het lood 9 kg weegt en dat gebruikt wordt om op diepe plaatsen te peilen ?

5. Werken met het dieplood, i.c. het lood overboord gooien om de diepte van het water en de bodemgesteldheid te kennen ?
B.v. "We hebben op die plaats wel 3 maal moeten ... om te weten hoe diep de zee hier precies is ?"

6. De lijn aan het dieplood, waar telkens met een afstand van 1 vadem stukjes leder en vlaggedoek in verschillende kleuren worden aangebracht ?

7. Het zware, metalen stuk onder aan de loodlijn, waarin onderaan een gaatje gemaakt is met daarin vet of talk, dat men tot op de zeebodem liet zakken om na te gaan met welke grondsoort men te maken had (zie ill.) ?

8. Een lengtemaat van 1,83 m gebruikt om de diepte van het water te kennen ?

9. Elk der stukjes leer of zeildoek aan de loodlijn die op gelijke afstand van elkaar aangebracht worden ?

- 9b. I.p.v. de diepte van het water af te lezen op de loodlijn, a.h.v. de stukjes leer of touw, kan men het aantal vaders ook afmeten met de armen (armwijdte = ca 1,83 m). Hoe heet dat ?

10. Een lange, houten stok met onderaan een haak die in de Westerschelde wordt gebruikt om de diepte te peilen ? De stok wordt ook gebruikt als bootshaak en om de bodemgesteldheid te kennen.

11. De diepte peilen in de Westerschelde door de haak van die houten stok op de grond te plaatsen ?

12. De verzamelnaam voor alle moderne, electronische toestellen aan boord van een vissersvaartuig, die het dieplood vervangen, om de diepte van de zee te kennen en eventueel ook vis op te sporen, b.v. een asdic en een decca ?

13. Het toestel om de snelheid van een vaartuig t.o.v. het water te bepalen (niet t.o.v. bodem) (zie ill.) ? Een gedeelte ervan wentelt tijdens de vaart in het water ; de omwentelingen worden door een telwerk geregistreerd.

14. De lijn aan de log, gemerkt met knopen (zie ill.) ?

15. De houten spil waarop de loglijn ligt en draait (zie ill.) ?

16. Het telwerk aan een patentlog (zie ill.) ?

17. Het spiraalvormige lichaam van de log dat in het water wordt gegooid en om zijn as wentelt (zie ill.) ?

18. Een instrument dat de magnetische meridiaan aanwijst; het bepaalt de richting waarin men zich beweegt (zie ill.) ?

19. Een kompas waarbij de naald met de roos op vloeistof drijft ?

20. De puntige metalen pen waarop de kompasnaald of de -roos rust en draait ?

21. De windroos - het blad waarop de windstreken staan en waarboven de kompasnaald draait (zie ill.) ?

22. De cardanisch opgehangen luchtdichte ketel waar in de kompasroos draait op de pen ?

23. Elk van beide ringen waarin het kompas waterpas blijft hangen ?

24. Een kompas waarbij de roos vaststaat en dus niet op vloeistof drijft ?

25. Elk van de 32 richtingen die de horizon in gelijke delen verdelen, en die door lijnen op het kompas worden aangegeven ? De koers en de winden worden ernaar genoemd.

26. Een afwijking van het kompas, in het algemeen (er bestaan 2 types van afwijking, die hieronder opgevraagd worden) ?

27. De verandering in de declinatie van de kompasnaald, veroorzaakt door het feit dat de magnetische en de geografische polen niet op dezelfde plaats liggen ?

28. De afwijking van het kompas zelf, i.c. van een slecht geijkt kompas ?

29. De standaard of het kastje waarin het kompas zich bevindt en waar vroeger een lamp in stond om in het donker het kompas te kunnen aflezen (zie ill.) ?

30. De installatie die radiogolven uitzendt, die door een voorwerp worden teruggekaatst, waardoor afstand, richting en snelheid van dat voorwerp kunnen worden bepaald ?

31. Het ontvangsttoestel om de roepletters op te nemen van een radiobaken, dat zich bij een lichtschip of bij een haven bevindt ? Het toestel staat meestal boven op de stuurhut en ziet eruit als een staaf met een ring boven.

32. Het astronomische instrument waarmee men hoeken meet (zie ill.) ? Het is voorzien van een graadboog die een zesde deel van de horizon beslaat en van spiegels.

33. Het radiocommunicatie-apparaat uitsluitend voor maritiem verkeer over zeer korte afstand ?

34. Over de marifoon spreken van op een vaartuig naar het vasteland of naar een ander vaartuig ?
B.v. in de zin : We hadden problemen met de motor en we hebben de O23 moeten ...

35. Een primitief blaasinstrument dat bij mistig weer wordt gebruikt om waarschuwingssignalen te geven (zie ill.) ?

36. Een hoorn met luchtdruk waarmee bij mistig weer met tussenpozen waarschuwingssignalen worden gegeven ? Het toestel wordt vooral gebruikt door grote vaartuigen en maakt verschrikkelijk veel lawaai.

37. De klok die bij mistig weer door voor anker liggende vaartuigen ten minste elke minuut moet worden geluid, om aanvaringen te voorkomen (zie ill.) ?

38. Het touw aan de mistklok, meestal het kortste eind touw aan boord van een vaartuig ?

39. Het uiteinde van het allemansend, bestaande uit een strop touwen, meestal een sierknoop ?

40. Het officiële scheepsdocument, door een bevoegd ambtenaar afgegeven, met een verklaring betreffende de tonnenmaat en het laadvermogen van een vaartuig ?

41. De officiële lijst van de bemanning waarmee een vaartuig zal uitvaren ?

42. Het register of scheepsjournaal waarin elke dag de gedane waarnemingen, b.v. met de log, moeten worden vermeld ?

43. Het eigendomsbewijs van de reder ?

HET ROER

44. Het houten toestel op de achtersteven van een vaartuig dat dient om het de vereiste koers te geven (zie ill.) ?

45. De rechtstaande balk van op de kiel tot in het dek waar het roer aan bevestigd is (zie ill.) ?

46. Het grote, beweegbare vlak van het roer (zie ill.) ?

47. De balk, staander of spil vastgemaakt aan het roersteven, waar het roer om draait (zie ill.) ?

48. Het bovineinde van die schacht (zie ill.) ?

49. De onderkant van die schacht : in een uitstekend gedeelte van de kiel is een gat met daarin een hard stalen plaatje of een stuk pokhout dat de onderste roerpen draagt (zie ill.) ?

50. Het systeem waarmee het roer aan de achtersteven vastgemaakt wordt en waarop het draait (het bestaat uit 2 delen) (zie ill.) ?

51. Het ene deel van het roerstel : elk der ogen van het roer waarmee het aan de ijzeren haken van de roersteven vasthangt (zie ill.) ?

52. Het andere deel van het roerstel : elk der pennen waarover de vingerlingen passen (zie ill.) ?

53. De ruimte achter de achtersteven waarin het roer staat en draait (zie ill.) ?

54. De lange, houten stok met rechthoekige opening die om de kop van het roer sluit, waarmee men het roer beweegt (zie ill.) ?

55. De opening in de achtersteven en het achterdek waar de roerschacht doorgaat tot aan de helmstok (zie ill.) ?

56. De houten balk op de achtersteven waarin stevige, houten pinnen kunnen worden gestoken, om de helmstok geklemd en in de gewenste stand te houden ?

57. Elk der houten pinnen die in de roerbalk kunnen worden gestoken om de helmstok geklemd en in de gewenste stand te houden ?

58. De dubbele takel met metalen kettingen die dient om de helmstok vast te zetten of om hem te besturen tijdens zwaar weer (men kan er meer kracht op uitoefenen) ?

59. Een der houten plankjes op het achterdek waarop de voeten van de roerganger steunen ?

60. Een eind touw of ketting aan het roer om te voorkomen dat het roerblad verloren gaat als het roerstel breekt ?

61. Een zeiltje dat zo kan worden gedraaid dat het de roerganger tegen de wind beschermt ?

62. De hydraulisch aangedreven motor die bovenaan met het roer verbonden is via een kwadrant (zie ill.) ? Dit systeem vervangt de helmstok.

63. De metalen dwarsligger op het roer waar de stuurmachine met een ketting aan gekoppeld is (zie ill.) ? De dwarsligger is voorzien van gleuven waarin de schakels van de roerketting grijpen telkens als het rad naar links of rechts wordt gedraaid.

64. Het wiel of rad met spaken in de stuurhut, waarmee men het scheepsroer beweegt ?

DE SCHROEF

65. De metalen bladen die onder water snel ronddraaien en het vaartuig voortstuwen (zie ill.) ?

66. Eén der langwerpige bladen van de schroef (zie ill.) ?

67. Het gedeelte van de achtersteven waardoor de schroefas gaat ?

68. De as waarrond de schroef wentelt (zie ill.) ?

69. De gietijzeren of stalen pijp in het achterschip waarin de schroefas wentelt (zie ill.) ?

70. In de schroefaskoker zit soms een ruimte waarin men, via het binnenschip, olie kan spuiten om de schroef te smeren en zo beter te laten wentelen. Hoe heet die ruimte of dat systeem (zie ill.) ?

71. De ruimte waarbinnen de schroef draait, tussen schroef- en achtersteven ?

72. Het mechanisme om de bewegingsrichting van de schroefas om te keren terwijl de as van de motor blijft draaien?

73. Het kegel- of ringvormig lichaam rond de schroef, ter verhoging van het rendement ervan (zie ill.) ?

74. De tandwieloverbrenging om het aantal omwentelingen per minuut van de schroef te verlagen t.o.v. de motor ?

75. Een schroef waarvan elk blad draaibaar is om een as die loodrecht op de schroefas staat ?

DE REDDINGSBOOT

76. Een klein, houten vaartuig met open dek, bestemd om schipbreukelingen te redden of om een verongelukt schip te verlaten ?

77. Een houten staak met plat en verbreed uiteinde (als een soort schepblad) om een klein vaartuig voort te roeien (zie ill.) ?

78. Het platte uiteinde van die houten staak (zie ill.) ?

79. Elk van beide houten pinnen in een holte in het scheepsboord waartussen een riem zich bij het roeien beweegt (zie ill.) ? Dat systeem kan vervangen worden door een U-vormig ijzer in het boord, waarin de riem wordt gelegd.

80. De eikehouten rand of verdubbeling aan de bovenrand van de reddingsboot (om hem te versterken), waarop of waarin de dollen bevestigd worden ?

81. Soms hangt rond de reddingsboot, onder het dolboord, een touw met stroppen waaraan drenkelingen zich vast kunnen grijpen. Hoe noemt u die stroppen ?

82. Een dwarsscheepse, losse zitplank in de reddingboot ?

83. Het voortstuwende van een klein vaartuig door langs achteren heen en weer te bewegen met één riem ?

84. De riem die in een ronde keep aan de achterkant van een licht vaartuig wordt geplaatst en wordt gebruikt om het voort te bewegen ?

85. De halfronde uitsparing in de bovenrand van de achtersteven van een klein vaartuig waarin de wrikriem kan worden gelegd ?

86. De houten steunder of mik op het scheepsdek van kleine vaartuigen, waarin de reddingsboot vast staat ?

87. Het metalen gestel vastgemaakt aan de verschansing van grotere vaartuigen, waarin de reddingsboot in takels wordt opgehangen om hem gemakkelijk buiten boord te brengen ?

88. Het toestel waarmee schipbreukelingen gered worden door ze een soort van broek langs een lijn op te halen ?

HET ANKER

89. Een zwaar, metalen gewicht dat in het water neergelaten wordt om een vaartuig vast te leggen (zie ill.) ?

90. De ijzeren staaf die het lichaam van het anker vormt (zie ill.) ?

91. Elk van de dwarsstukken met plat uiteinde van het anker, aan weerszijden van en onder aan de schacht (zie ill.) ?

92. Het platte, driehoekige stuk aan het uiteinde van elke arm, die in de zeebodem grijpt om de weerstand te verhogen (zie ill.) ?

93. De metalen dwarsbalk aan het bovineinde van de schacht om het anker te doen kantelen als het over de bodem sleept (zie ill.) ?

94. Elk van de twee uiteinden van de ankerstok (zie ill.) ?

95. De plaats op het anker waar de armen aan de schacht gesmeed zijn (zie ill.) ?

96. De ring boven aan de schacht van het anker waaraan de ketting verbonden is (zie ill.) ?

97. Het samenstel van metalen ringen waarmee het anker aan het vaartuig verbonden is (zie ill.) ?

98. Elk der metalen ringen waaruit de ankerketting is opgebouwd (zie ill.) ?

99. De ijzeren middenstift in de schalm van een ketting, om te beletten dat ze uitrekt (zie ill.) ?

100. Een hoefijzervormige, metalen ring, gesloten met een bout, waarmee men twee stukken ketting met elkaar kan verbinden (zie ill.) ?

101. Een oogbout met een draaibare schalm in de ankerketting, om een onregelmatigheid in de ketting te voorkomen (zie ill.) ?

102. De met een koker beklede, schuin naar beneden lopende, ronde opening aan weerszijden van de voorsteven van grotere vaartuigen, om de ankerketting door te laten (zie ill.) ?

103. Een klein werpanker met een ronde metalen schacht en 3 naar binnen gebogen armen, zonder stok, om drenkelingen of voorwerpen uit het water te halen (zie ill.) ?

104. Een anker zonder stok maar met 2 armen die scharnierend aan het onderste gedeelte van de schacht verbonden zijn (zie ill.) ?

105. Een drijvend voorwerp dat bestaat uit een lege zak uit zeildoek waar het water door kan stromen, en dat dient om de snelheid van een vaartuig of het afdrijven ervan te verminderen (zie ill.) ?

106. Een horizontale windas op het voordek van grotere, oudere vaartuigen om het anker te lichten ? Nu wordt die handeling gedaan door een hydraulische lier.

DE POMPEN

107. Een pomp op het voordek van een vissersvaartuig om het ruimwater op te pompen ? De pomp werkte oorspronkelijk met mankracht, later met een kleine stoommachine en tegenwoordig met een motor.

108. De hefboom aan de pomp voor de bediening ?

109. Een pomp die in een ruimte onder de machinekamer staat en dient om het overtollige ijs- en visvocht weg te pompen ? Deze pomp wordt aangedreven door de scheepsmotor.

110. Een pomp in de machinekamer van grotere vaartuigen die draait met een motor ?

111. Het systeem dat op de Westerschelde wordt gebruikt om water uit het ruim te pompen ? Het bestaat uit 2 dikke, zinken buizen tegen beide boorden, die door het dek tot op de kiel gaan. Onderaan bevindt zich een slot en het water wordt via dat slot naar omhoog gezogen, op het dek, waar het door de spuigaten verdwijnt.

LOSSE VOORWERPEN aan boord van een vissersvaartuig

112. Een verlichtingstoestel bestaande uit een metalen tuitkan gevuld met terpentijn, waarin een handvat gestoken wordt dat omwoeld is met katoen (zie ill.) ? Als het katoen aangestoken wordt, verspreidt de fakkel

een blauwachtig, schitterend licht. Het wordt vooral gebruikt om 's nachts waarschuwingssignalen te geven.

113. Het met katoen omwikkelde, in terpentijn gedrenkte uiteinde van het handvat ?

114. Een houten schepper met handvat om water uit een klein vaartuig te scheppen (zie ill.) ?

114 b. Een vaartuig leegscheppen met een hoosvat ?

115. Een voorwerp in het algemeen dat buitenboord wordt gehangen om beschadiging van de scheepswand door stoten of schuren te vermijden (zie ill.) ?

116. Een sterke zak, deels uit kurk, deels met vodden of uitgeplozen touw gevuld, die buitenboord wordt gehangen om te voorkomen dat het vaartuig schade oploopt door stoten tegen de wal (zie ill.) ?

117. Een dergelijk voorwerp dat men op de voorsteven van het vaartuig kan vastmaken om het te beschermen tegen stoten (zie ill.) ?

118. Een gordel van op linnen genaaide blokken kurk, voorzien van schouder- en rugbanden, waarop men kan blijven drijven (zie ill.) ?

119. Een rond, drijvend voorwerp (van kurk) dat men aan een drenkeling toewerpt, om zich ermee te redden (zie ill.) ?

120. Een kleine emmer, oorspronkelijk van zeildoek, aan een touw om water buiten boord te scheppen (zie ill.) ?

121. Water buiten boord scheppen met een dergelijke emmer ?

122. Een lange, houten stok waar aan het uiteinde wollen vodden zijn vastgemaakt, gebruikt om het scheepsdek schoon te maken (zie ill.) ?

123. Een spanschroef, een werktuig waarmee het want wordt aangezet (zie ill.) ?

124. De ronde, spitse priem, die bij het splitsen gebruikt wordt om de parten van een touw van elkaar te verwijderen (zie ill.) ?

125. Een marlpriem als die uit hout is gemaakt ?

126. Het houten werktuig met zijdelingse groef, dat dient om touwwerk te omwikkelen met dunner touw (zie ill.) ?

127. Een metalen instrument met 1 of meer scherpe kanten, meestal een driehoekig ijzeren plaatje dat aan 3 zijden snijdt, waarmee verf of aangroeiing weg kan worden gekrabbd (zie ill.) ?

128. Een sterke, driehoekige naald die vanaf de punt eerst breder wordt en dan weer versmalt, om zeilen te naaien (zie ill.) ?

128b. Een harde, leren lap met een opening voor de duim, gebruikt door de zeilmaker om zijn handen te beschermen als hij tegen de naald duwt (zie ill.) ?

129. Een ijzeren hefboom, van onderen eindigend in een klauw, die voor allerlei karweien gebruikt wordt, o.a. als handspaak (zie ill.) ?

130. Een kort, plat, beitelvormig ijzer zonder houten heft, dat gebruikt wordt bij het waterdicht maken van de scheepsromp, om het werk in de naden te drijven (zie ill.) ?

131. Een hamer die samen met bovengenoemd ijzer gebruikt wordt bij het waterdicht maken van de scheepsromp, om het werk in de naden te drijven (zie ill.) ?

132. Een kijkinstrument om voorwerpen waar te nemen die zich op grote afstand bevinden (zie ill.) ?

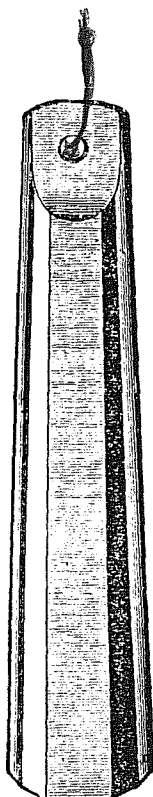
133. Een ouderwetse tijdmetende die gebruikt wordt om de tijd te meten (zie ill.) ? Hij wordt o.a. samen met de log gebruikt om de snelheid van een vaartuig te meten.

134. Een korte buis met trompetvormige mond, die het stemgeluid versterkt en verder draagt en waarmee men naar andere vaartuigen kan roepen (zie ill.) ?

135. De houten schop met een zeer lange steel om de zeilen nat te gooien, om het doek wat te dichten en een betere windvang te hebben ?

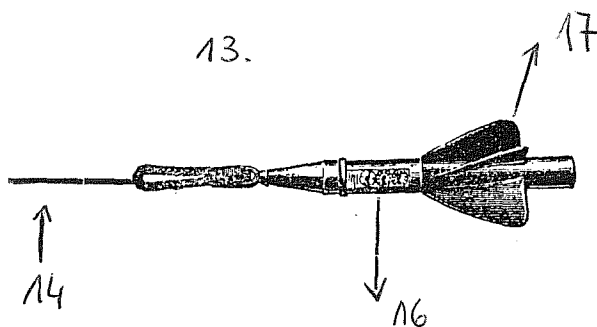
DE NAVIGATIE-INSTRUMENTEN

2.

7 →

13.

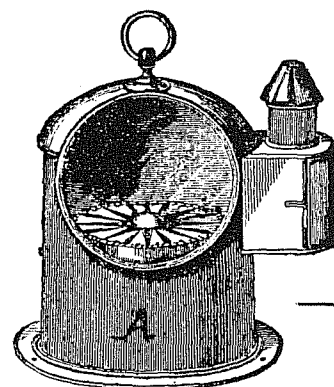
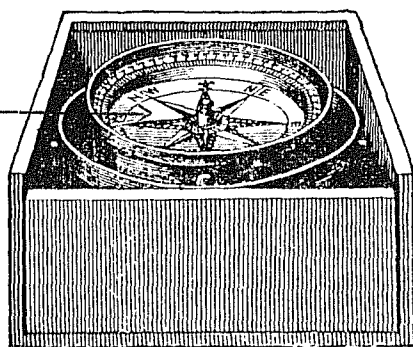

15.

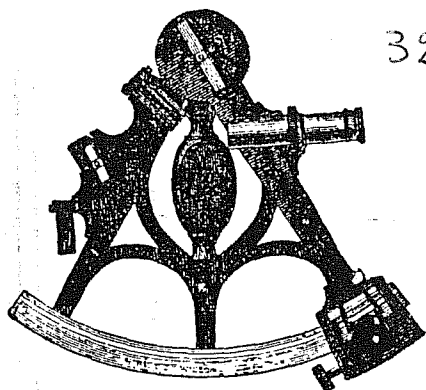
18.

21. →

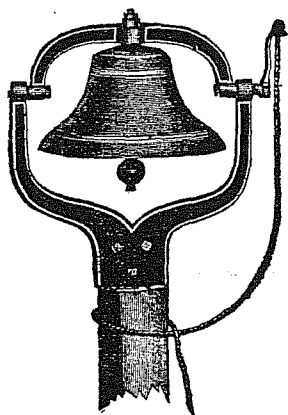

29.

32.

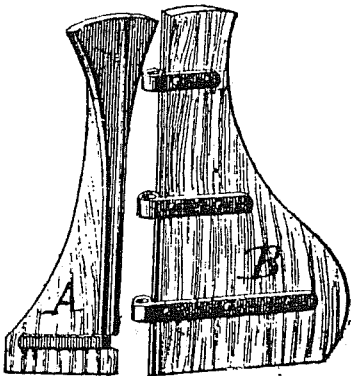
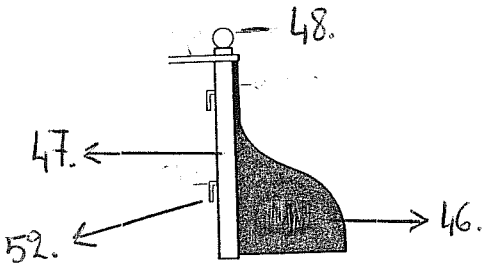
37.

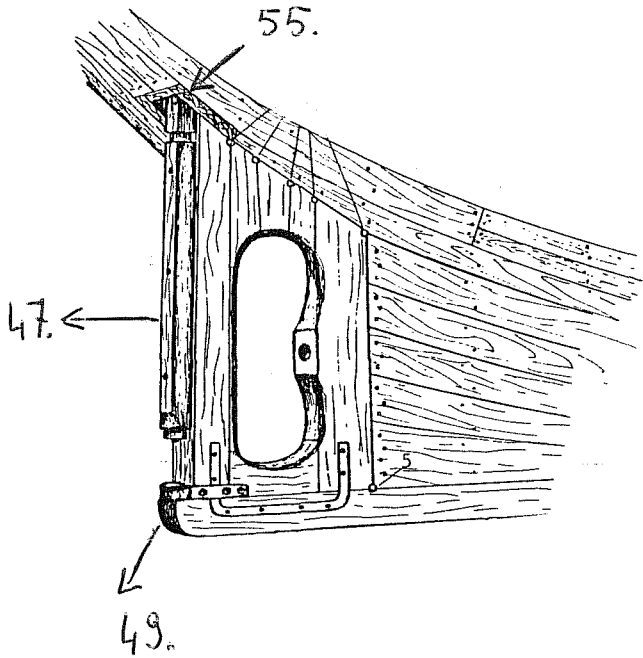
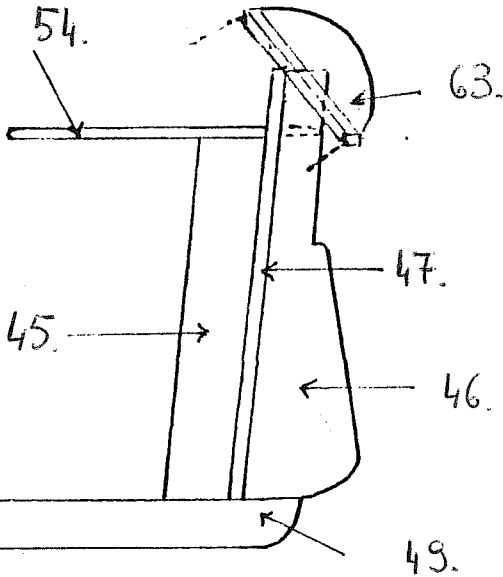
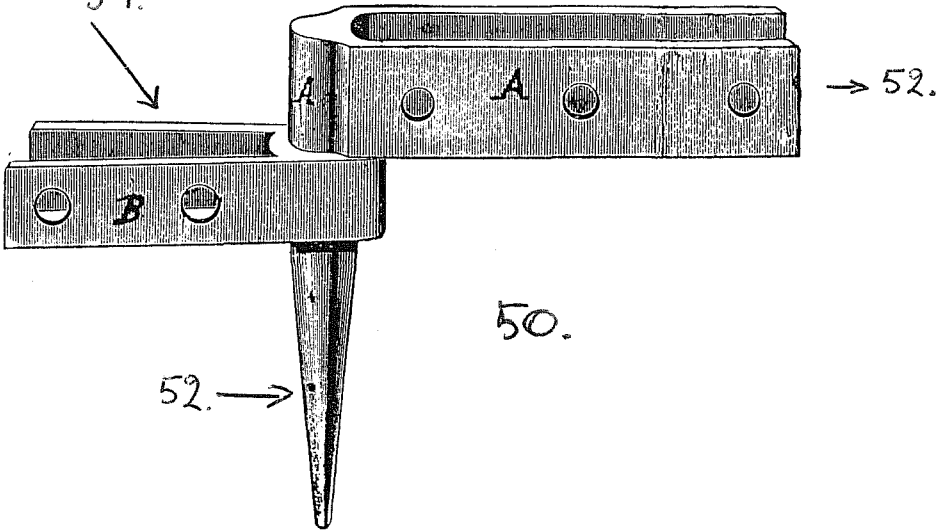
35.

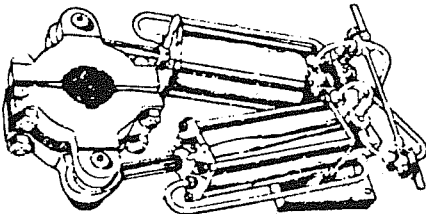
44.

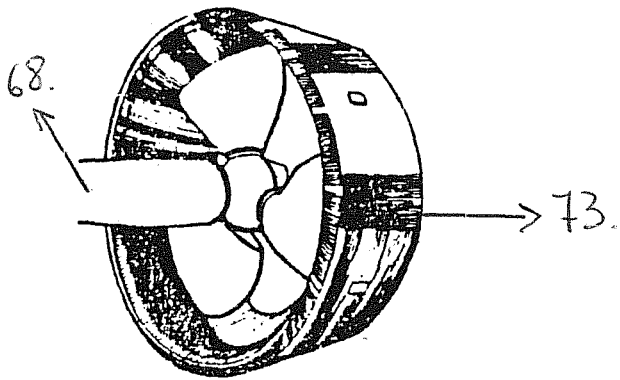
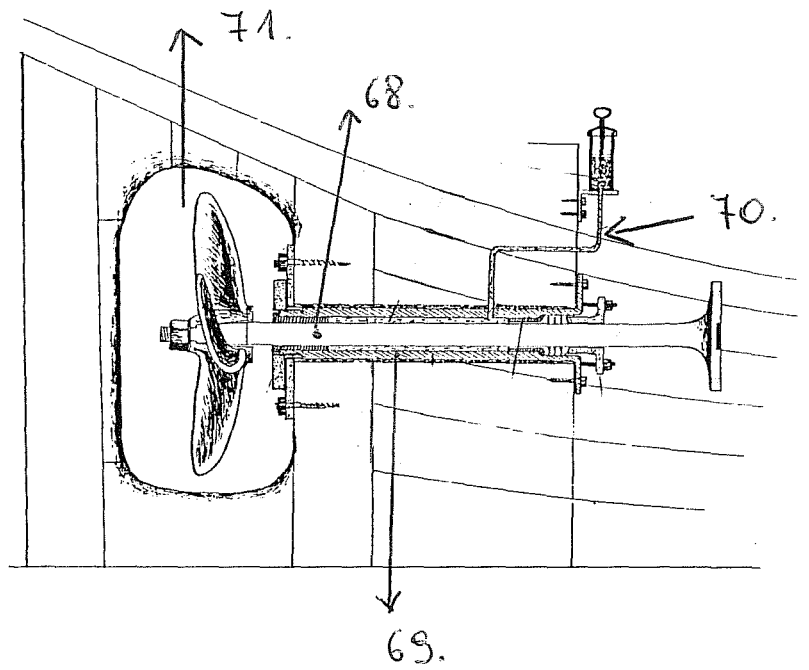
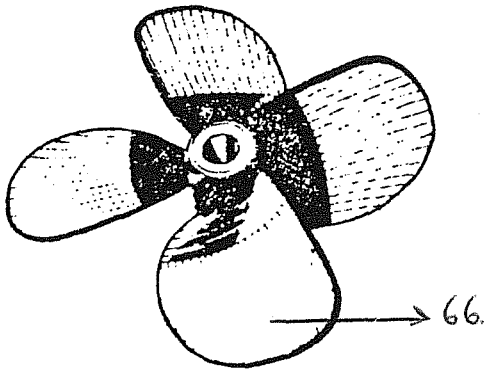
51.

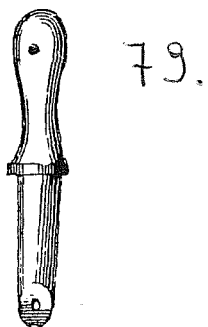
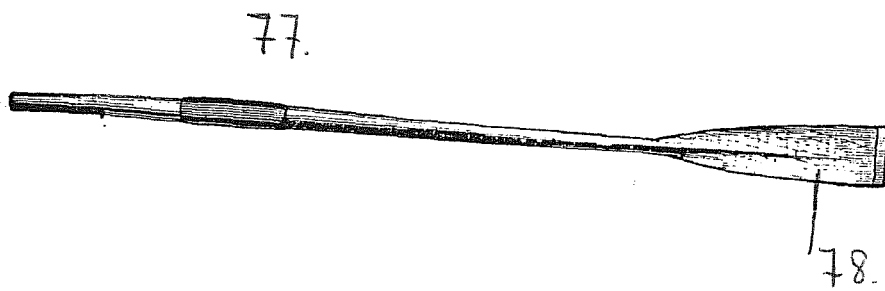
62.

65.

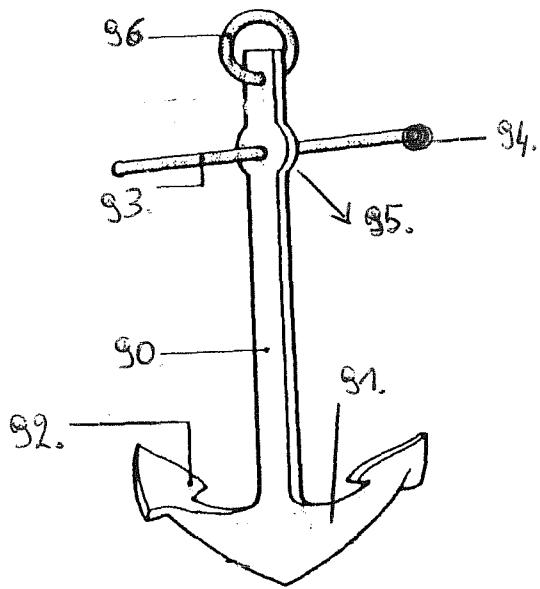

DE REDDINGSBOOT

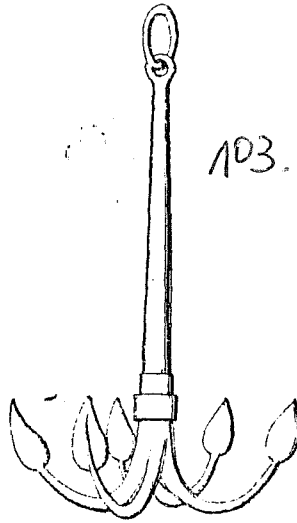

HET ANKER

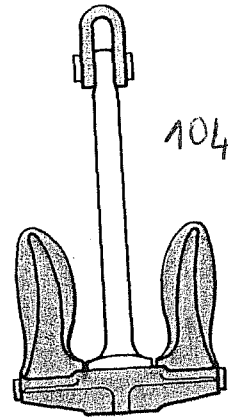
89.

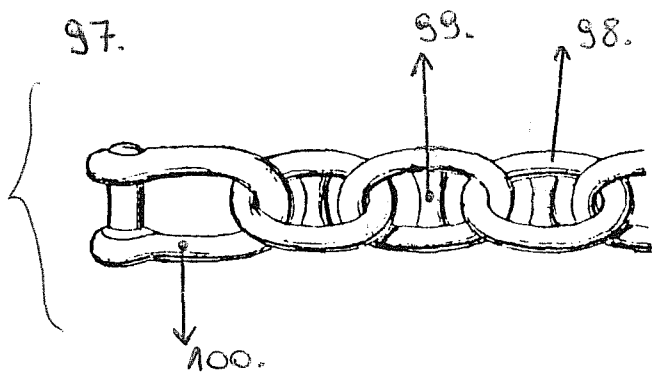
103.

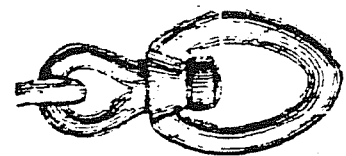
104.

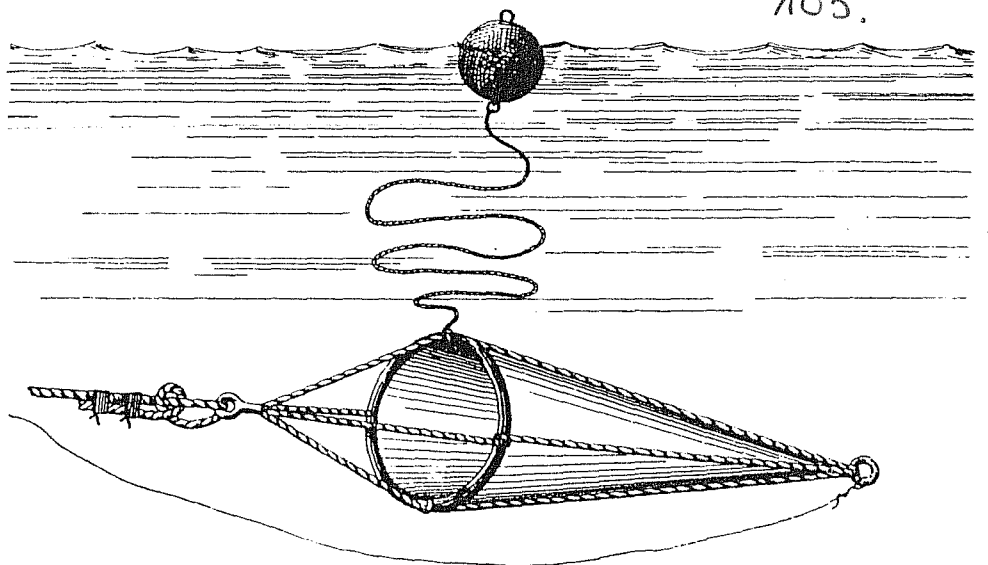
97.

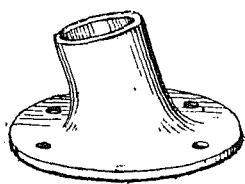
101.

105.

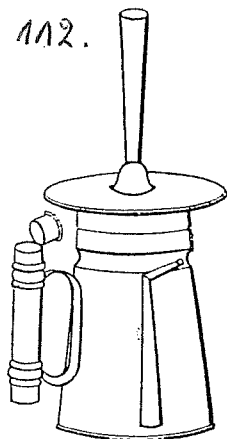

102.

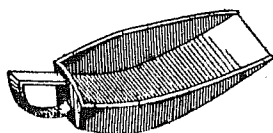

LOSSE VOORWERPEN aan boord van een VISSERSVAARTUIG

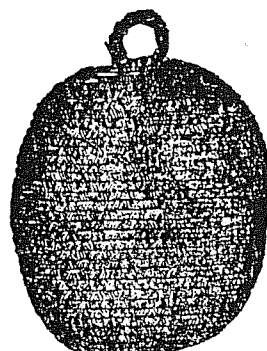
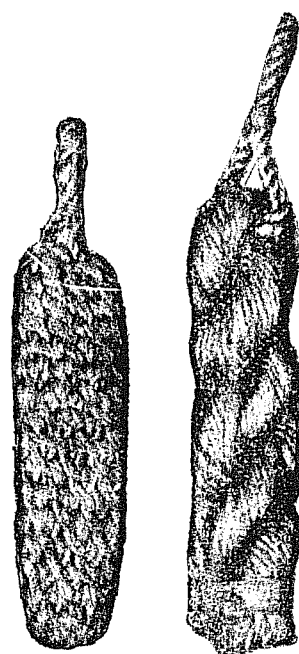
112.

114.

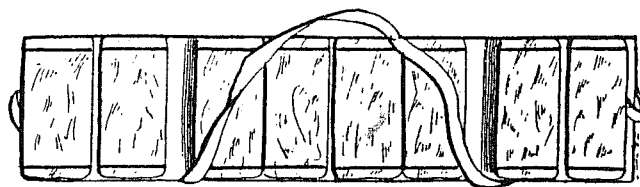
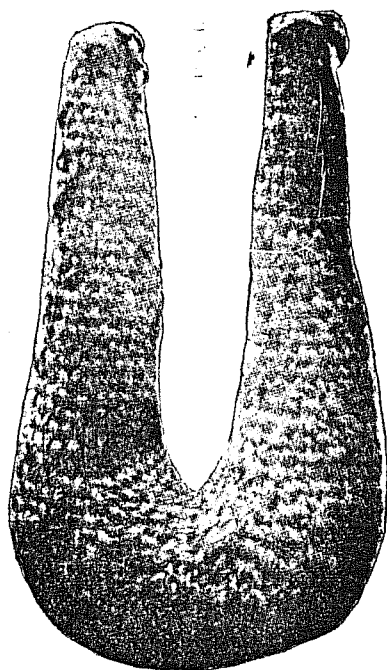

115.

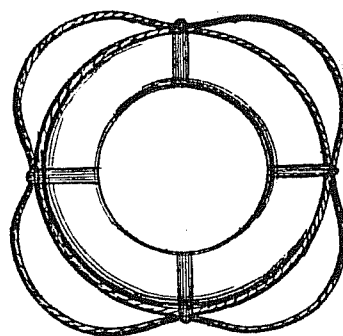

116.

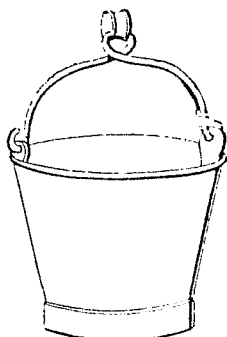
117.

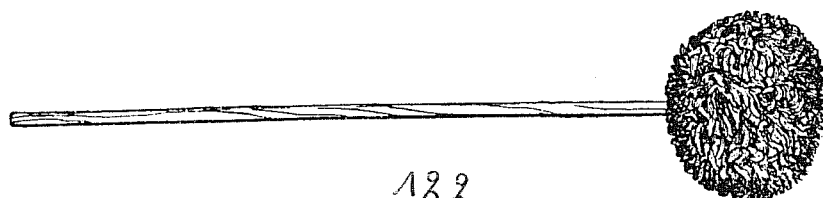
118.

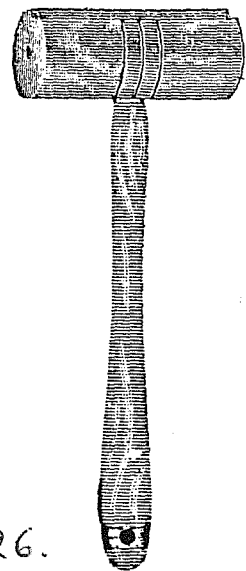
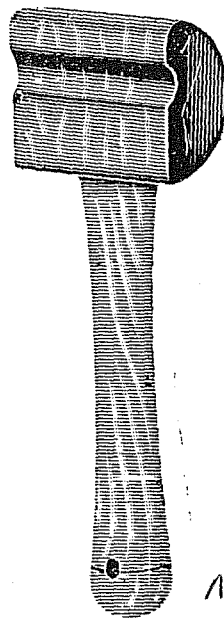
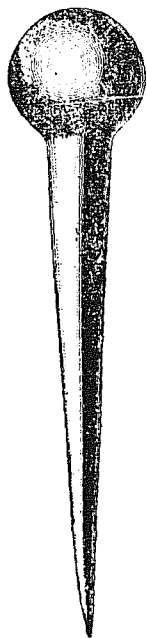
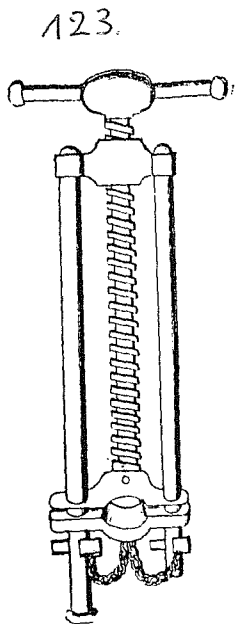
119.

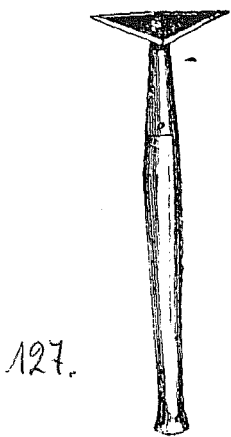
120.

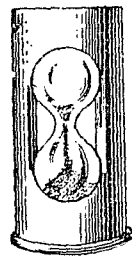
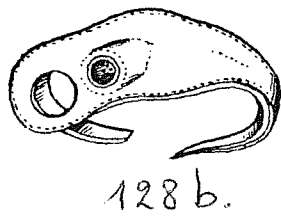
122.

126.

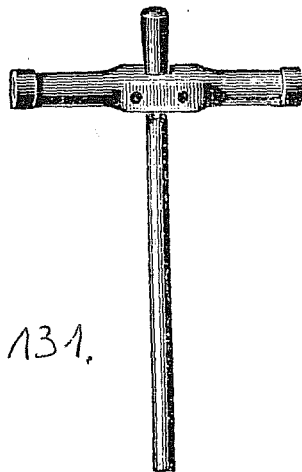
128.

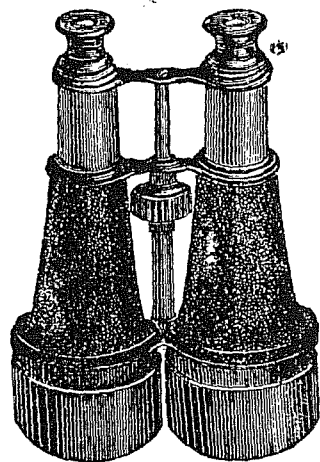
133.

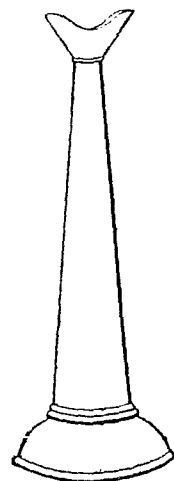
129.

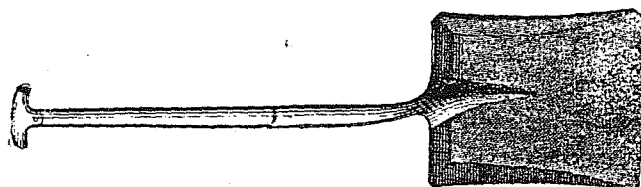
130.

132.

134.

136.